

Themabijeenkomst ZZS & Circulaire Bouwstoffen 26 juni 2025

BodemBreed
FORUM

Hoe krijgen we meer zicht op ZZS in secundaire bouwstoffen? Wat zijn de ontwikkelingen in het beleid hiervoor en wat kunnen we leren van innovaties op het gebied van PFAS-verwijdering uit grond? Dit en meer kwam aan bod op 26 juni in Utrecht tijdens de bijeenkomst van het Bodembreedforum 'Zeer Zorgwekkende Stoffen en circulaire bouwstoffen'.

De aftrap van de presentaties was aan [Johannes Lijzen van het RIVM](#). Hierbij ging hij terug naar de basis van de regelgeving voor bouwstoffen en gaf hij een uitleg over de knoppen waar we aan kunnen draaien om ons gebruik van bouwstoffen meer circulair te maken. Daarna lichtte hij toe over welke verschillende bouwstoffen we doorgaans praten. Hierbij liet hij zien wat de omvang van deze afvalstromen zijn en welke tools, zoals de 'ZZS in afvalzoeker', we hebben om meer inzicht te krijgen in de ZZS in secundaire bouwstoffen. Hij sloot af met een overzicht van soorten bouwstoffen waarin ZZS boven de norm kunnen worden verwacht. Wat de normering betreft blijkt er nog veel werk aan de winkel, wanneer in het publiek werd benoemd dat een norm voor veel ZZS in secundaire bouwstoffen momenteel ontbreekt.

Hierop haakte [RIVM collega Ellen Brand](#) in. Zij presenteerde samen met beleidsmaker [Rosalinde Geerdink van het Ministerie van I&W](#) over de knelpuntenanalyse van het normeringskader en hergebruik van secundaire bouwstoffen en de landelijke beleidsontwikkelingen hierin. Zo legde Brand uit hoe het huidige normeringskader in het verleden tot stand kwam en waar nog sprake is van hiaten. Zo wordt bijvoorbeeld niet genoeg rekening gehouden met de verouderingseffecten van de bouwstoffen door pH veranderingen en de daarmee samenhangende mobilisatie van metalen en is het risico van direct contact met een bouwstof niet meegenomen in de normen. Daarnaast gaat het in de praktijk nog regelmatig mis doordat bouwstoffen niet juist worden toegepast of materialen/stoffen afwijkende eigenschappen hebben waar geen rekening mee is gehouden. Door Ellen Brand werd uitgelegd dat een andere norm hier niet (altijd) de juiste oplossing voor is en de aanbeveling is daarnaast om een werkwijze te ontwikkelen voor de signalering van niet-genormeerde stoffen en de generieke kwaliteit van bouwstoffen te monitoren. De verantwoordelijkheid die het Ministerie pakt in deze problematiek, werd toegelicht door Rosalinde Geerdink. Zij legde uit dat, nu na fase 1 de knelpunten in beeld zijn in navolgende fase 2 beleidsopties worden geëvalueerd. De belangrijkste thema's in fase 1 waren: Beschikbaarheid en vertaling van informatie over afwijkende eigenschappen, zicht op bouwstoffen, functionele toepassing en hoeveelheid en de Informatiepositie van burgers en omwonenden. Er wordt naar gestreefd voor het zomerreces van de Tweede Kamer een kamerbrief over de herziening van de bodemregelgeving te versturen. Na het zomerreces volgt een bredere kamerbrief hierover.

<https://www.bodembreedforum.nl/wp-content/uploads/2025/08/3b-202506-Bodembreedforum-26-6-Evaluatie-sec.-bouwstoffen-onderzoek-en-uitkomsten-v3.pdf>

De ochtend werd afgesloten door [Jolanda Wiers van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid \(OZHZ\)](#). Omdat de landelijke regels voor secundaire bouwstoffen te algemeen en verouderd zijn, stelde de omgevingsdienst voorbeschermingsregels op. Hierdoor werd de OZHZ de eerste omgevingsdienst in Nederland die een verbod instelde op het gebruik van risicovolle bouwstoffen en thermisch gereinigde grond. Dit verbod had niet de insteek om alle toepassingen van deze materialen tegen te houden maar via het aanvragen van een vergunning in overleg met de toepassers tot weloverwogen toepassingen te komen met aanvaardbare risico's voor het milieu en de omgeving. Momenteel werkt

de omgevingsdienst samen met de gemeenten aan het opnemen van definitieve regels voor secundaire bouwstoffen en thermisch gereinigde grond in de Omgevingsplannen van de gemeenten.

In de middag was het tijd voor innovatieve ontwikkelingen. Hierbij beet [Emy Bensdorp van het bedrijf Claybens](#) de spits af met haar presentatie over een succesvolle pilotonderzoek naar PFAS-afbraak in bakstenen. De hoge temperatuur in combinatie met een lange baktijd maakt de baksteenovens volgens Bensdorp heel geschikt om PFAS in klei en grond te vernietigen zonder schadelijke emissies naar andere milieucompartmenten. Claybens breidt de pilotstudie nu in samenwerking met een baksteenfabrikant uit naar een fullscale toepassing en verwacht volgend jaar nieuwe resultaten.

Na een hele reeks vragen vanuit het publiek werd het stokje overgenomen door [Peter Bouter van de gemeente Arnhem die samen met Jeroen Oosterwegel van Geofoxx](#) een presentatie had voorbereid. Peter liet zien dat hij niet wil wachten totdat het Rijk met regels komt voor microplastics en andere opkomende stoffen in de bodem. Zodoende gaat Arnhem vooruitstrevend te werk om de verspreiding van deze stoffen in de Arnhemse bodem in kaart te brengen. Zo is er in Arnhem al veel onderzoek uitgevoerd naar microplastics, ondermeer bij infiltratievoorzieningen omdat autobanden een belangrijke bron van microplastics blijken. Hierbij zijn verschillende analysetechnieken toegepast en is ook gekeken naar de aanwezigheid van weekmakers (ftalaten) die in de autobanden aanwezig zijn.

Daarna volgde een presentatie van [Sander Corton over de bouwstoffenkaart van de Omgevingsdienst Regio Arnhem \(ODRA\)](#). Sander Corton deed hierbij uit de doeken hoeveel werk de ODRA en partners hebben verzet om een zo compleet mogelijk beeld van de toepassingen van secundaire bouwstoffen in de regio te krijgen. Met deze kaart kan, voorafgaand aan graafwerkzaamheden, gekeken worden of er bijvoorbeeld immobilisaat, bodemas of metaalslakken in de grond zitten. Inmiddels is ook bekend dat dit voorbeeld zal worden gevolgd door de overige omgevingsdiensten in Gelderland en er een kaart komt voor de gehele provincie Gelderland

Vervolgens werd de middag afgesloten door [Jochem Bloemendaal van het bedrijf DEME](#), die vertelde over de *lessons learned* die zijn opgedaan bij het wassen van grond voor PFAS-verwijdering en hoe deze gebruikt kunnen worden bij andere opkomende verontreinigingen. Daarnaast vertelde hij hoe fyto-remediatie met industriële hennep gebruikt kan worden om de *forever chemicals* uit de grond te verwijderen. Onderzocht wordt of de stengels van deze hennep PFAS-vrij zijn en daarmee geschikt zijn om circulaire bouwmaterialen te produceren.

De bijeenkomst laat zien dat er met betrekking tot secundaire bouwstoffen en zeker ook de aanwezigheid van ZZS hierin nog verschillende knelpunten zijn. Maar er is veel werk verzet om deze inzichtelijk te maken en er wordt hard gewerkt aan beleid en kennis om deze knelpunten op te lossen en daarmee de doelstellingen uit het Nationaal Programma Circulaire Economie te halen. Centraal hierbij staat dat er sprake moet zijn van een **Goede balans tussen het benutten van circulaire materialen en het beschermen van de bodem**. Daarnaast werd duidelijk tijdens de middag dat er ook veel innovaties zijn en er een steeds beter overzicht komt van de talloze locaties waar secundaire bouwstoffen in het verleden zijn toegepast zodat hier op een verantwoorde manier mee kan worden omgegaan bij werkzaamheden. Kortom, een interessante bijeenkomst!